

TRONDHEIM KOMMUNE
Tråanten tjielte

Områdesatsingene i Trondheim

Lademoen og Tempe-Sorgenfri

Årsrapport 2023

Innhold

Innledning	3
<hr/>	
Programmet	4
Gevinstrealisering	4
Mål for programmet	4
Programmets oppdrag	5
Utfordringer	5
Aktiviteter i programmets styringslinje	6
Deltakelse inn i andre strategiske prosesser	7
Arbeidet lokalt i bydelene	7
Programmets læringspunkter i 2023:	10
Programnivå	10
Bydelsnivå	11
Status "ung i jobb"	11
Programleders sluttvurdering	12
<hr/>	
Lademoen	13
Hvordan skape et attraktivt nabolag?	13
Hvordan bygge gode lokalsamfunn?	17
Hvordan skape flere arenaer for mestring og deltagelse?	21
Hvordan kan vi jobbe for å styrke demokratiet?	22
<hr/>	
Tempe-Sorgenfri	25
Hvordan skape et attraktivt nabolag?	25
Hvordan bygge gode lokalsamfunn?	27
Hvordan kan vi jobbe for å styrke demokratiet?	29

Innledning

Etter en forprosjektfase i 2021 ble det etablert nye områdesatsinger på Lademoen og Tempe-Sorgenfri i 2022. Programmet “Områdesatsingene i Trondheim” ble etablert som helhetlig program i 2023. Dette er programmets første årsrapport.

Rapporten gir en oppsummering av programaktivitetene og status for programmet, inkludert aktivitetene på Lademoen og Tempe- Sorgenfri.

Innsatsen i programmet involverer mange aktører og ulike prosjekter og tiltak. Det kan være vanskelig å avgrense en årsrapport når det er mange ulike private og offentlige initiativ som bidrar inn mot den samlede målsettingen, men som ikke er direkte finansiert eller fulgt opp fra programmet. I denne årsrapporten er det forsøkt å gi et bilde på den samlede innsatsen, selv om det ikke er en fullstendig oversikt over alle initiativene i bydelene.

Det er stor aktivitet i programarbeidet. Det er i 2023 jobbet mye med å bygge opp strukturene i programmet, og se dette i sammenheng med andre satsinger i Trondheim kommune. På Lademoen og Tempe-Sorgenfri pågår det allerede mye utvikling innen ulike fagområder, samtidig som vi ser flere og flere initiativ til samlende aktiviteter i lokalsamfunnet.

Ettersom det i 2023 er jobbet med etableringen av programmet og oppstart av prosesser og prosjekter i bydelene, er det ikke blitt laget en fremdriftsplan for programperioden. Den vil det jobbes med i 2024.

Programmet

*2023 har vært et år for etablering av programmet
"Områdesatsingene i Trondheim".*

Programmets varighet er årene 2022-2031.

Programmet eies av organisasjonsdirektøren, for å sikre at målene for programarbeidet blir ivarettatt i kommunens virksomhetsstyring. Hele kommunedirektørens ledergruppe er styringsgruppe for områdesatsingene. Programledelsen finansieres av Trondheim kommune, men store deler av prosjektinnsatsen finansieres med statlige midler fra Kommunal- og distriktsdepartementet og Husbanken. Trondheim kommune bidrar også med investeringer og tiltak i områdesatsingene.

Den siste av tre stillinger i programledelsen ble besatt i 2023, og det er jobbet med å bygge opp arbeidsfordeling og roller. Programmet ledes av en programleder (Tonje Bostad) og to programkoordinatorer (Lene Markussen og Siri Bjaarstad). Programledelsen er organisert i organisasjonsstaben, under organisasjonsdirektør Trude Kjeldstad.

Programmets metode for å nå *organisasjonsmålet*, er å etablere prosjektene i linja slik at prosjektene eies og drives av de som skal nyttiggjøre resultatet av prosjektet, og som skal sitte igjen med læringen sammen med programmet. Prosjektene gjennomgår en kvalifiseringsprosess:

For å kvalifiseres som et prosjekt i programmet, må prosjektet:

- ha forankring hos de som skal eie resultatet
- bidra til tjeneste- og systemutvikling
- bidra til å mobilisere ressurser lokalt
- bygge relasjonell kapasitet (samarbeid) mellom tjenester/aktører
- styrke nabolaget

Prosjekter med finansiering fra programmet i 2023 er etablert på Byplankontoret, Kommunalteknikk, Nardo skole, Lilleby skole, Rosendal teater, Uteseksjonen, Tempe barnehage og Bomiljøgruppa HVK Lerkendal. I påvente av en tilskuddsordning er det også gitt direkte tilskudd til lokale aktører på Lademoen og Tempe-Sorgenfri.

Gevinstrealisering

Resultater og gevinster blir synliggjort på ulike måter. Det å jobbe videre med resultatmål og gevinstrealisering blir et viktig arbeid å fortsette med i 2024. Resultatene er synlige først og fremst som forbedrede sosiale og fysiske nærmiljøkvaliteter, og det er tydelig at tiltak og tilbud blir verdsatt og benyttet lokalt. Det er likevel utfordrende å dokumentere og formidle effekter på samfunnsnivå, eksempelvis om innbyggerne opplever økt grad av trygghet, tillit og tilhørighet, eller opplevd livskvalitet.

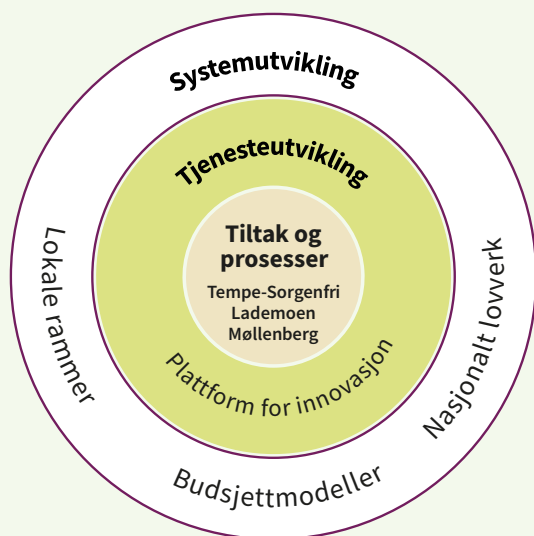
Mål for programmet

Det har vært jobbet mye med å tydeliggjøre mål som er lette for alle aktører å ta eierskap til. Derfor er målene i programmet koblet til kommuneplanens samfunnsdel. Disse målene handler om å levere gode nærmiljøkvaliteter i bydelene. Innsatsområdene i intensjonsavtalen med staten er todelt. De to første omtaler innsatser for å nå nærmiljømål, mens de tre siste handler om hvordan områdesatsingene skal bidra til å nå de langsiktige samfunnsmålene.

Innsatsområder:

- ① Utvikling av gode bo- og nærmiljøkvaliteter
- ② Inkludering i helse, utdanning, oppvekstmiljø og samfunns- og arbeidslivsdeltakelse
- ③ Byutvikling og utvikling av inkluderende bomiljø
- ④ Bolig og sosial boligpolitikk
- ⑤ Forsknings-, Utviklings- og Innovasjonssamarbeid gjennom Universitetskommunen TRD 3.0

Programmets oppdrag

01

Tiltak for å styrke nabolagskvaliteter

- levere bedre nærmiljøkvaliteter i de utvalgte bydelene (nærmiljøsmål)

02

Tjenesteutvikling – plattform for innovasjon

- styrke kommuneorganisasjonen og lokalsamfunnets evne til å mobilisere ressurser gjennom samarbeid og samskaping (organisasjonsmål)

03

Systemutvikling

- generere kunnskap som kan utfordre eksisterende system og forvaltning (kunnskapsmål)

Utfordringer

En av de største utfordringene i oppbyggingen av programmet har vært å få anerkjennelse for programmetodikken. Områdesatsingene blir av mange oppfattet som et prosjekt, der programledelsen forventes å gjennomføre og drifte en portefølje av prosjekter og tiltak. Selv om prosjektene i Trondheim kommune er etablert med prosjektavtaler/mandat med prosjekteier, prosjektansvarlig og prosjektleder, oppfattes programmet i mange tilfeller som en “bestiller” og det forventes at programledelsen skal følge opp prosjektet og prosjektleder. Programmet er derimot avhengig av at direktørområdet følger opp prosjektet for å nå *organisasjonsmålet*, mens programmet kan følge opp prosjektet for å nå *nærmiljømålet*. Rollene og avgrensningen mellom programledelse og prosjekteier er ikke tydelig nok etablert og kommunisert enda, og må jobbes mer med i 2024.

Manglende forståelse for programledelsens rolle kan henge sammen med for lite kunnskap om program, men programledelsens “dobbelrolle” som fasilitator både på strategisk nivå og ute i lokalmiljøet bidrar nok også til en viss forvirring.

Programmets utfordring er også til en viss grad at det sammenlignes med “Områdeløft Saupstad-Kolstad”. Dette var et mindre program, som ble

gjennomført med klare mål for nærmiljøet, men ikke hadde samme ambisjon for organisasjonsutvikling i tråd med kommuneplanens samfunnsdel, “Trondheimsløftet”. Mandatet som det nye programmet “Områdesatsingene i Trondheim” har for å bidra til tjeneste- og organisasjonsutvikling må i 2024 kommuniseres tydelig i organisasjonen.

Ulike program styres ulikt i Trondheim kommune, og vi har ikke et felles begrepsapparat rundt prosjekt, program og porteføljestyring. Programledelsen har høsten 2023 deltatt på kurs i prosjekt, program og porteføljestyring i regi av NTNU, sammen med flere kollegaer. Det er positivt at det nå utvikles et samlet kompetansemiljø rundt dette i Trondheim kommune.

Programmet har i 2023 etablert kontakt med andre program og satsinger i Trondheim kommune, og startet dialogen om hvordan samarbeid og samkjøring kan gi større synergieffekter.

Områdesatsingene i Trondheim har behov for å styrke prosjektene som inngår i prosjektporteføljen med kompetanse innen prosjekt- og prosessledelse av samfunnsutviklingsarbeid. Programmet mangler fortsatt viktige støttefunksjoner innen økonomi og kommunikasjon. Det er jobbet med å identifisere behovet, og arbeidet med å få dette på plass fortsetter.

Aktiviteter i programmets styringslinje

Statlige samarbeidspartnere

Programledelsen deltar i månedlige møter med storbynettverket, for å sikre erfaringsutveksling på tvers av byer med avtale om områdesatsinger. Disse møtene tilrettelegges av Husbanken og KDD, og er en arena for dialog om viktige tema og felles utfordringer i byene. Det er jevnlig dialog med både KDD og Husbanken, og begge har vært deltakende i utformingen av programbeskrivelsen. KDD har deltatt i to av møtene med AU for styringsgruppen, ved fastsettelse av handlingsplan og i forbindelse med årsrapportering.

Styringsgruppe

Kommunedirektørens ledergruppe er styringsgruppe for programmet. Det ble gjennomført tre møter i styringsgruppa i 2023, som hovedsakelig handlet om forventningene til programmet. Viktigste vedtak i 2023:

16 oktober 2023 ble programmet etablert som "Områdesatsingene i Trondheim" med disse målene:

Hovedmål 1:

Programmet skal bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i utvalgte levekårsutsatte områder

Hovedmål 2:

Programmet skal bidra til at Trondheim kommune styrkes i å nå større samfunns mål

AU for styringsgruppe

Styringsgruppens arbeidsutvalg består av Kommunedirektør, Organisasjonsdirektør og Byutviklingsdirektør. Programledelsen møter AU ca. fire ganger i halvåret for avklaringer og forberedelser til styringsgruppemøter. Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) deltok i AU-møte 02.02.23 for å gi innspill til handlingsplan 2023 og forventninger til programmet.

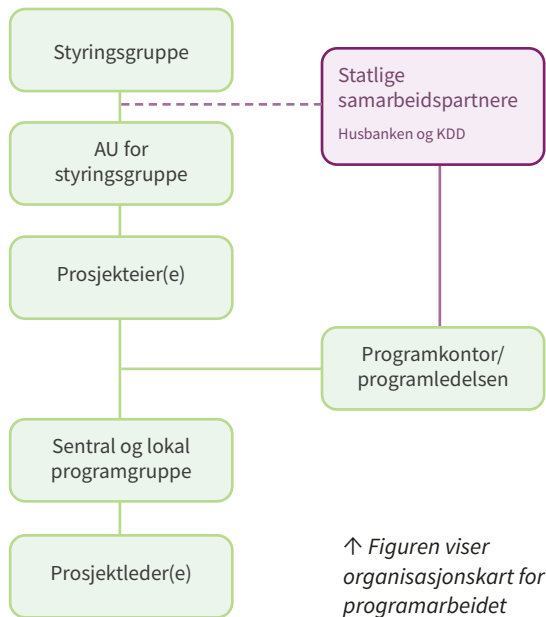
Viktige styringssignaler fra AU i 2023:

- Områdesatsingene skal bidra til å operasjonalisere "Trondheimsløftet".
- Rolleavklaring mellom programmet og kommunen som myndighetsutøver må på plass, men programledelsen har en rolle som pådriver og utfordrer - skal kunne utfordre eksisterende praksis i Trondheim kommune.
- Det søkes om en tredje områdesatsing på Møllenberg.

Sentral programgruppe (strategisk arbeidsgruppe)

Den strategiske arbeidsgruppa for Områdesatsingene ble også etablert i 2023. Gruppa er tverrfaglig sammensatt og representerer alle direktørområder i Trondheim kommune. Representantene er rådgivere fra kommunedirektørens stab innen Helse- og velferd, Oppvekst og utdanning, Kultur og idrett, Finans, og enhetsledere fra Byutvikling og Næring, miljø og samferdsel (NMS). Programledelsen representerer organisasjonsdirektørens område. Sentral programgruppe har spesielt ansvar for den sektorvise forankringen og er bindeledd mellom sitt direktørområde og programmet. Sentral programgruppe er etablert som et faglig forum der det i 2023 i tillegg til dialogen rundt programorganisering er diskutert tema som bolig og levekårsbudsjett.

I 2023 har gruppa hatt møter månedlig. Det er jobbet med å skape en felles forståelse for hva programmet skal oppnå og av rolleavklaring. På noen direktørområder har programgruppemedlemmet tatt ansvar for å lede en intern arbeidsgruppe som koordinerer direktørområdes innsats i områdesatsingene. Hos andre direktørområder vil det være naturlig å koordinere gjennom eksisterende fora. Programmet har enda ikke kommet i mål med en tydelig rolle- og forventningsavklaring som kan gi en god arbeidsflyt på strategisk nivå.

Deltakelse inn i andre strategiske prosesser

Programledelsen deltar inn i ulike arbeid og prosesser både internt i Trondheim kommune og opp mot samarbeidsorganisasjoner, slik som NTNU, Sintef, Pådriv, NAV, og Husbanken med flere. Et viktig samarbeid mellom Trondheim kommune og NTNU er Universitetskommune 3.0. Programmet har bidratt i arbeidet med å etablere et nytt program om ungt utenforskap i Trondheim kommune, i strategiarbeidet "God helse for alle", folkehelsearbeidet i Trondheim kommune, HØP-prosessen, flere reguleringsplanarbeid og ulike politiske saker. Programmet har også ledet arbeidet med å lage et bedre system for kunne tilby sommer- og deltidsjobber for unge i levekårsutsatte områder. Uteseksjonen, NAV og Personaltjenesten i kommunen skal i 2024 teste ut nye modeller for samarbeid. Programledelsen sitter også i ulike arbeidsgrupper både i Trondheim kommune og med eksterne aktører, hvor det er naturlig å delta. Dette er viktig arbeid både for å sikre god koordinering opp mot andre prosesser av betydning for bydelene, og at levekårs- og nærmiljøperspektivet blir tatt hensyn til.

"Jeg er veldig positivt overrasket over innretningen på områdesatsingene. Det at det er fokus på at ingen kommer å ordner noe for deg, men at du må bidra selv. Det å sørge for at bydelens egne ressurser aktiviseres for å nå mål er helt essensielt for at det skal sitte igjen lærdom etter en områdesatsing".

Øystein By Rise, rektor Bispehaugen barneskole

Arbeidet lokalt i bydelene

Programmet har etablert faste lokale forum på Lademoen og Tempe-Sorgenfri for å koordinere arbeidet og invitere til samhandling lokalt. Ikke alle strukturene var på plass i hele 2023, men har funnet sin form mot slutten av året.

Prosjektforum

Arrangeres i hver bydel annenhver uke. Her møter prosjektlederne med oppdrag i programmet og andre relevante samarbeidspartnere til jevnlig koordineringsmøter. I dette forumet diskuteres konkrete prosjekter og tiltak.

Lokal programgruppe (tidligere kalt ressursgrupper)

Arrangeres i bydelene inntil 4 ganger i året. Her møter lokale enhetsledere og ledere av lokale "anker-institusjoner", dvs lokale vedvarende organisasjoner i bydelen slik som skolen, barnehagen, biblioteket, nærbutikken, kirka osv. I dette forumet diskuteres roller og behov fra lokalaktørens side, og hvordan de kan bære nærmiljøarbeidet sammen.

Gjennom å etablere ulike nettverk for samarbeid om nærmiljøutvikling ute i bydelene, ser vi at Trondheim kommune sammen med bydelens aktører lettere ser sammenhenger mellom behov i bydelen og dermed kan samkjøre ulike prosesser for nærmiljøutvikling. I tillegg får ulike faggrupper med ulike roller innsikt i kunnskapen og hverdagen til hverandre, noe som legger til rette for innovasjon og samskaping. På Lademoen har dette arbeidet blant annet resultert i etableringen av nettverket "Sammen om Lademoen" som jobber for å kunne møte behovet til familiene på Lademoen på en ny og bedre måte.

↓ Det jobbes med prosjektplaner i prosjektforumet

↓ I juni 2023 dro nettverket og deler av strategisk programgruppe på studietur til Aarhus, og deltok på konferansen “Relasjonell velferd”.

På Tempe-Sorgenfri har det vært litt mer utfordrende å samle nærmiljøet. Tempe og Sorgenfri har ikke et etablert sammenhengende nærmiljø rent fysisk, og det har vært vanskelig å forstå hva som kunne utgjøre det naturlige samarbeidsforumet. Det er likevel gjennomført møter i lokale ressursgrupper, og arbeidet med Tempefestivalen i 2023 har i stor grad bidratt til å samle nærmiljøet til samarbeid. Fra årsskiftet 2023-2024 er flere samarbeidsstrukturer på plass også på Tempe-Sorgenfri.

Dialogen med innbyggerne

Det er opprettet kommunikasjonskanaler i sosiale medier, og La' mosatsinga og Tempe-Sorgenfri-satsinga kommuniserer med innbyggere og andre interesserte gjennom Facebook og Instagram. Det er stor aktivitet på facebooksidene. Programmet har lagt vekt på å produsere innhold som kommuniserer hvordan satsingen utvikler tiltak basert på bydelens egne behov og ønsker, men også motivere til innsats blant bydelens egne innbyggere. Det er blant annet laget flere filmer om “naboportretter” for at innbyggerne skal bli bedre kjent med nabolaget sitt. Et eget kommunikasjonsbyrå brukes til å produsere innhold som film og sosiale poster, og de bistår også i det generelle kommunikasjonsarbeidet.

La'mosnakk og Tempesnakk

De åpne folkemøtene “La'mosnakk” og “Tempesnakk” er etablert som en fast arena for dialog med innbyggerne om utviklingen av nærmiljøet. I oppstartsåret 2022 ble det arrangert hele tre La'mosnakk og to Tempesnakk, men fra 2023 blir disse folkemøtene arrangert en gang i året i hver bydel.

På disse folkemøtene kan innbyggerne få informasjon om hva som skjer i bydelene, gi tilbakemelding direkte til prosjektene og involveres i ulike prosesser og utvikling som har betydning for dem. Folkemøtene er også en viktig arena for å fange opp hva innbyggerne er opptatt av. Tema kan være både planer og utbyggingsprosjekter, nærmiljøprosjekter, aktiviteter og ulike prosesser eller tiltak.

↑ 22. juni 2023 besøkte Barne- og familieminister Kjersti Toppe Tempe-Sorgenfri, og fikk orientering om områdesatsingen.

Politisk engasjement for arbeidet

Programmet har tatt imot besøk av politikere både på Lademoen og Tempe-Sorgenfri i 2023. Bystyrepolitikere har blant annet bedt om orientering når de har hatt besøk av stortingspolitikere fra eget parti. 22. juni 2023 besøkte Barne- og familieminister Kjersti Toppe Tempe-Sorgenfri, og fikk orientering om områdesatsingen.

Programmets læringspunkter i 2023:

Programnivå

Program som arbeidsform må i større grad inkluderes som del av virksomhetsstyringen i Trondheim kommune.

- For å kunne styre et sektorovergripende program, må programledelsen ha et mandat som er forankret i organisasjonen. Når programmet skal koordinere en samlet innsats, og det ikke er kommunisert ut til kommunalsjefer, enhetsledere og andre mellomledere hva dette innebærer, så vil ikke arbeidsformen fungere.
- Rolleavklaringer mellom programmet, resten av organisasjonen og bydelsaktørene er viktig for å sikre gode prosesser.
- Enhetsavtalene er verktøyet for virksomhetsstyring i Trondheim kommune, og må også inkludere forventet innsats i programarbeidet.
- Handlingsplanen for områdesatsingene må kobles bedre på prosessen med HØP (handlings- og økonomiplan).
- For å kunne styre et programkontor, må programmet ha støttetjenester innen økonomi, merkantilt og kommunikasjon. Internkommunikasjon og innbyggerkommunikasjon er to ulike fagområder.

Programmet må ha kapasitet til å drive frem forsknings- og utviklingsarbeid

- Det er viktig å bruke tid på prosesser som sikrer at bydelsarbeidet blir en del av tjeneste- og utviklingsutviklingen i Trondheim kommune. Hvis programmet ikke har kapasitet til denne tidsbruken, vil ikke arbeidet bidra til varig endring. Dette prosessarbeidet er også det som bidrar til motivasjon og entusiasme, og er viktig for suksessen for programmet.

Programstruktur er avgjørende for resultatet

- Programmet er ikke prosjekteier, men styrer den samlede prosjektporteføljen mot en samlet gevinstrealisering for programmet. Læringen så langt er at dette er riktig programstruktur for ønsket måloppnåelse.
- Det er viktig å sikre forankring på strategisk, taktisk og operativt nivå, og ha kontinuerlig dialog med alle de tre nivåene. Programmet har sikret dette gjennom programstrukturen: styringsgruppe, sentral og lokal programgruppe, samt prosjektforum.
- Programstrukturen bør være fleksibel og kunne endres underveis for å få god nok forankring innenfor innsatsområdene i områdesatsingene.
- Programmet kan i praksis bli en samlepost for "alt bydelsarbeid". Det er viktig å avklare tidlig hva programmet skal og ikke skal prioritere, og forventet ambisjonsnivå.

Statlig forventningsstyring

- Staten støtter områdesatsinger med ulike ambisjonsnivå. Det er ikke nødvendigvis lett å sammenligne eller samarbeide på tvers av de ulike byene med ulik størrelse.
- KDD kan stille tydeligere krav med tanke på en langsiktig handlingsplan for hvordan kommunene vil jobbe med innsatsområdene. Dette vil forplikte alle deler av kommunen i større grad.

Bydelsnivå

Forventningsavklaring og ressursmobilisering

- Sikre et godt kunnskapsgrunnlag fra start. Områdesatsingene må ikke opptre som en ny aktør som tar over eksisterende prosesser i bydelen.
- Ha fokus på ressursmobilisering fra start, og ikke hva en områdesatsing kan tilby. Områdesatsingen skal legge til rette for en styrkebasert samfunnsutvikling, og ikke "levere tjenester til".
- Bruk tid på forankring hos de lokale "ankerinstitusjonene". Dette er både offentlige og private aktører.
- God kommunikasjon ute i bydelene bidrar til at innbyggere og aktører tar eierskap til områdesatsingene.

Status "Ung i jobb"

Trondheim kommune ble i 2023 tildelt 3,1 millioner kroner i ekstra bevilgning over statsbudsjettet, for å få flere ungdom mellom 15 og 19 år i jobb i bydelene med avtale om områdesatsinger. Disse midlene må brukes innen utgangen av 2025.

I Trondheim kommune har vi ikke hatt et system for å sikre jobb for et mangfold av ungdommer, derfor ble dette noe vi måtte sette i system i 2023. Programledelsen har initiert en prosess, hvor uteseksjonen og personaltjenesten i Trondheim kommune, ble invitert inn sammen med NAV. Alle disse aktørene arbeider med å skaffe arbeid for unge i målgruppa på hver sin måte. Ungdommene i bydelene er ulike og har ulike behov og ønsker, og det har vært viktig å jobbe sammen for å finne en løsning for å få flest mulig unge i bydelene ut i jobb. Prosjektet innbyggernes modell 0-24, har også vært koblet på, for å se sammenhenger til dette arbeidet.

Personal-tjenesten rekrutterer unge som vil jobbe i Trondheim kommune, og har stort sett rekruttert ungdom som er gode til å skrive søknader, og som gjør det godt på intervju. Men de ønsker å utvide målgruppen gjennom dette samarbeidet. Uteseksjonen har et ansvar for ungdom og jobb

i dag via Mestringskapital. Uteseksjonen jobber i all hovedsak med ungdom som står i fare for å falle utenfor samfunnet, eller allerede har utfordringer. Områdesatsingene hadde allerede før ekstrabevilgningen en avtale om et samarbeid med uteseksjonen for å skaffe arbeid til ungdom i begge bydelene. Gjennom denne nye riggen, samarbeider de nå også i større grad med personaltjenesten og NAV.

NAV har tatt initiativ til at eierskapet til prosjektet kan ligge hos dem. De ønsker å lære mer om hvordan NAV kan gi og følge opp jobb til unge under 18 år. De har allerede kontakt med mange familier i bydelene som lever på økonomisk sosialhjelp eller helse relaterte ytelser, og har identifisert flere ungdom som er klar for å komme ut i jobb.

I februar 2024 blir det ansatt en prosjektleder på NAV Falkenberg som skal lede disse prosessene videre. Prosjektet blir et samarbeid mellom Trondheim kommune og NAV, hvor man i 2024 skal utarbeide gode løsninger for deltids- og sommerjobber for ungdommene i de tre bydelene med områdesatsinger. Målet er at læringen vi får fra dette prosjektet skal videreføres utover 2025.

Det er i et områdesatsingsperspektiv viktig å tilstrebe flest mulig lokale arbeidsgivere. Dette gir mer verdi og gevinster også utover at unge får jobb. Det skaper en bevissthet i lokalt næringsliv om at de kan bidra, og gjøre en forskjell, samtidig som ungdommene får større tilhørighet til bydelen sin, og opplever at de bidrar positivt til sitt nærmiljø.

Programleders sluttvurdering

Programmet har i 2023 etablert god forankring og motivasjon til arbeidet i store deler av Trondheim kommune og hos lokale aktører. Det har vært et år med oppstart av mange prosesser og prosjekter i bydelene, og arbeidet i bydelene begynner å gi synlige resultater, noe som gir gode tilbakemeldinger lokalt.

Høydepunkter som Tempefestival, åpning av Buranbanen aktivitetspark, aktiviteter i Buran bibliotek, lunch på Rosendal kafé servert av Lamomat, Kosmorama sin kinovisning i begge bydeler og mange møter med engasjerte mennesker har gjort året til et givende år. Vi ser frem til videre samarbeid i bydelene.

Ved avslutning av 2023 er det likevel store uklårheter rundt mandatet til programmet internt i Trondheim kommune. Programmet er etablert for å styrke nærmiljøkvalitetene i to utvalgte bydeler, og samtidig bruke prosessene i bydelene til å bidra til organisasjons- og tjenesteutvikling i tråd med "Trondheimpløftet". Denne dimensjonen i programmet er ikke godt nok forankret i organisasjonen. Hvis gevinstene med programmet skal oppnås, må organisasjonen selv bidra med å legge til rette for at læringen skjer i linja. Det å forankre arbeidet på alle nivå er et kontinuerlig arbeid for programmet.

I 2024 blir en viktig del av programarbeidet å jobbe frem en langsiktig handlingsplan for hvordan Trondheim kommunene vil jobbe med innsatsområdene i satsingsperioden. Dette vil forplikte alle deler av kommunen i større grad, og være en viktig del av forankringsarbeidet.

Høsten 2023 ble Trondheim kommune tildelt midler til satsing i et tredje område, Møllenberg. Møllenberg levekårssone har siden 2022 hatt et bo- og nærmiljøprosjekt kalt "Møllenbergprosjektet" ledet fra Byutviklingsdirektørens område. Kommunedirektøren har signalisert at satsingen på Møllenberg skal etableres som et eget program med utgangspunkt i Møllenbergprosjektet og ledes fra Byutvikling. Det å etablere satsingen på Møllenberg som et eget program med et annet mandat enn "Områdesatsingene i Trondheim" kan føre til at det oppstår uklårheter rundt områdesatsingenes arbeid, og forankringsarbeidet kan bli mer utfordrende. Denne organiseringen må evalueres i løpet av 2024, før man velger veien videre.

*Tonje Bostad programleder
områdesatsingene i Trondheim kommune*

Lademoen

Bomiljø og møteplasser

Hvordan skape et attraktivt nabolag der innbyggere opplever trygghet, trivsel og tilhørighet?

For å få til dette er det viktig at innbyggerne opplever at de har gode og varierte møteplasser, både inne og ute. De fysiske arenaene skaper rom for opplevelser og gode møter mellom mennesker. En annen dimensjon ved dette målet er å sørge for at det er stor variasjon og mangfold i type boliger i området, slik at folk har muligheter til å bo på Lademoen i ulike livsfaser. Det er et ønske for bydelen å få flere barnefamilier i området, og bidra til økt grad av bostabilitet.

Bomiljø i kommunale boliger ①②

Det første prosjektet som ble igangsatt i oppstartsåret 2022 var å styrke bomiljøet i de kommunale utleieboligene på Lademoen. Det er i 2023 gjennomført en trivselsundersøkelse blant beboerne i de kommunale boligene, samt annen kartlegging rundt de kommunale leieforholdene i bydelen. Bomiljøteamet i Trondheim kommune er styrket med en ressurs som har jobbet dedikert sammen med beboerne i bydelen og fått bedre kunnskap om behovene til både kommunale leietakerne og øvrige innbyggere. Prosjektleder har i 2023 deltatt inn i nettverket “Sammen om Lademoen” og har

hatt mulighet til å se innbyggernes behov i en sammenheng. Erfaringene er at bomiljøteamet har en nøkkelfunksjon i å koble kommunale leietakere til øvrig nærmiljøarbeid. Prosjektet gjør erfaringer på Lademoen som løftes inn til det videre boligsosiale arbeidet i Trondheim kommune.

↑ Vi var heldige med både godt og varmt vær og et godt oppmøte på dugnaden den 9.mai. Stemningen var på topp, og det ble et sosialt arrangement med nye bekjenskap. Lademoen bydelshus sto for matservering.

“Dugnadene i nærmiljøet rundt barnehagen ble en positiv opplevelse, både for barnehagens ansatte, barn og familier. Det var mange flere deltakere enn normalt ved en dugnad – ettersom det var en annen overbygning. Det var veldig fint å oppleve fellesskapet med bydelshuset og de andre naboene i gata, og ikke minst det å spise sammen etter dugnaden”.

Gøril Linge Five, enhetsleder Lademoen barnehage

Bydelskontor og møteplass ①③

Det ble startet et arbeid med å åpne en av de kommunale boligene i gata til å bli en møteplass for nabolaget. I det samme bygget er det gjort forberedelser for å kunne åpne et bydelskontor der Lamo'satsinga og prosjektene i programmet kan komme lettere i dialog med innbyggerne. Denne møteplassen åpner i 2024.

← Trondheim bydrift satte ut plantekasser og redskaper som naboer kan benytte fritt. Både små og store plantet i sine egne plantekasser og syntes det var stas å være på dugnad.

Nabolagsprosjekt Østersundsgate ① ② ⑤

Som ledd i oppfølgingen av "HKH Rapporten Østersundsgate- bedre enn sitt rykte?" er det gjort flere ulike tiltak for å bedre bomiljøet i nabolaget Østersundsgate. Denne delen av levekårssonen er prioritert som en pilot på et nabolagsprosjekt.

Våren 2023 ble beboerne i nabolaget rundt Østersundsgate invitert til et **nabotreff** i bydelshuset, hvor det ble servert middag for å få mulighet til å bli litt kjent over et måltid. Deretter ble det arrangert et verksted for å kartlegge hvordan beboerne trives i sitt nabolag, og hvilke behov og muligheter de ser for å øke grad av trivsel og tilhørighet.

I mai og september ble det arrangert **dugnader** i Østersundsgate i samarbeid med beboere, NAV jobbhuset, Lademoen barnehage, bydelshuset og Trondheim kommune. Dugnadene var et ledd i å komme i dialog med beboerne, og skape arenaer for å møtes. Det ble i forkant av dugnaden jobbet med god informasjon og personlige invitasjoner til naboene for å få størst mulig deltakelse. Trondheim bydrift og NTNU var koblet på nabolagsprosjektet gjennom et forskningsprosjekt som skulle se på hva som skjer når kommune og beboere samarbeider om vedlikehold og ivaretagelse av eget nærmiljø.

Fasaderehabilitering i Østersunds gate ③

I 2023 har Trondheim eiendom rehabilitert fasadene på flere bygg i Østersundsgate. Det er brukt farger fra Trondheimspaletten, og arbeidet fortsetter i 2024.

Fasaderehabilitering av flere kommunale bygg i Østersundsgate Østersundsgate 22 har fått nye friske farger i tråd med Trondheimspaletten. Bilder før og etter.

→ Den 12. juni var det åpningsfest for Buranbanen aktivitetspark, og mange skoler, barnehager og naboer tok turen. Foto: Kim Småge

Kultur- og nabolagshus Buran ① ② ③

I det gamle Helse- og velferdssenteret på Buran er det i 2023 blitt gjennomført et mulighetsstudie, som har sett på ny bruk av de to nederste etasjene til å bli både en møteplass for bydelen med bibliotek og arealer til kunst- og kulturformål. Medvirkning med aktører og representanter fra bydelen har vært viktig i dette arbeidet.

Buran bibliotek ① ② ③

Buran bibliotek ble etablert som et testbibliotek i 2022, i lokalet til den gamle kantina i det som tidligere var Buran helse- og velferdssenter i Frostaveien 2. Med gjenbruksmøbler og kreativ utforming av eksisterende lokaler ble biblioteket åpnet uten for mye planlegging av "nytt bibliotek". I løpet av 2023 har det blitt gjennomført ulike arrangementer for alle aldersgrupper i regi av både biblioteket og andre aktører. Eksempler er Buran litteraturfest, lesestunder for barnehager, klassebesøk, verksteder, møter og aktiviteter. Biblioteket brukes daglig av alt fra barnefamilier, ungdom, studenter og eldre. Særlig populært har det vært for ungdom å bruke spillrommet med VR-briller.

↓ Skoler og barnehager i nærmiljøet bruker biblioteket aktivt. Her er 3.trinn på Bispehaugen på besøk.

Buranbanen aktivitetspark ① ② ③

Buran aktivitetspark åpnet i juni 2023. Etableringen av Buran bibliotek i 2022 og Buran aktivitetspark har gitt nytt liv og masse positiv energi til nærområdet. Det er mye aktivitet på ulike deler av døgnet og særlig skoler og barnehager i området bruker den flittig. Den nye parken har fått fotballbane, basketbane, lekeplass, en liten pumptrack, trimapparater, grillplass, sitteplasser, ulike planter, bærbusker og frukttrær. Kombinasjonen bibliotek og park har ført til litt nye og alternative aktiviteter, som høytlesing i parken.

Vinterbelysning ①

Som et tiltak for å øke opplevd trygghet og trivsel i bydelen, er flere trær både i Lamoparken, Buranbanen aktivitetspark og i Østersundsgate belyst.

Mellomveien 24 ① ② ③

Borettslaget Mellomveien 24 har etablert en møteplass for nabolaget i næringsarealet i første etasje. Beboere har blitt involvert i ulike prosesser for å finne ut hva som fungerer godt for akkurat dette nabolaget. I 2023 har Vitensenteret arrangert skaperkveld 1-2 ganger i uka. Den lokale, ideelle organisasjonen "Sammen om søppel" har engasjert seg for å skape liv i lokalene, og sørget for å holde åpent for alle som vil komme innom. I tillegg er det testet ut språkkafé, id-feiring, Halloween-aktiviteter, servering i forbindelse med utekino, og søppelrydding for alle som vil være med å bidra til et renere nærmiljø. Borettslaget Mellomveien 24 vant TOBBs bomiljøpris for å stille sitt lokale til disposisjon for innbyggere på Lademoen.

Lilleby skole ① ②

Lilleby skole er en møteplass som brukes av mange allerede. I 2023 har Lilleby skole utviklet flere disponible lokaler på skolen slik at de kan brukes til fritidsaktiviteter for barn og unge. Skolen har inngått avtale med Moskéen i kjøpmannsgata, som får låne bydelslokalet på skolen hver søndag. I tillegg har NAV åpent kontor.

Miljøgate Innherredsveien ③

21. juni markerte Fylkeskommunen oppstarten av bygging av Innherredsveien som miljøgate. Miljøgata har vært en kampsak for Lademoen Vel i mange år. Med opprustning av Innherredsveien, får bydelen et attraktivt byrom med bredere fortau, mer grønt, tryggere overganger og mange nye lommeparker. 2023 har vært preget av byggeaktivitet, dårligere tilgjengelighet og har krevd både tålmodighet og aksept for barrierer og bråk fra innbyggerne.

Strandveiparken ① ② ③

I 2023 har det vært prosjektering og planlegging av fornying av Strandveiparken. I tillegg har det i år pågått et arbeid med utskifting av forurensete masser. Parken skal videreutvikles til en utvidet og mer attraktiv bydelspark.

Marie Jacobsen Lauvås

Flotte forslag dere! 😊 Vi har allerede fått ikk Vitensenteret i Trondheim. Hver tirsdag og onsdag fra kl 13:00-17:00 arrangeres det nå gratis skaperverksted for barn, ungdom og voksne. Her kan man bl.a. lage armbånd som skifter farge i sola, trykk egen kunst på t-skjorter og tekstil, 3D printe figurer, lære avansert flettekunst, male og mye mye mer!

17 u Liker Svar

Lademoen stasjon ③

Ble tegnet i 1903 av arkitekt Paul Armin Due i jugend art nouveau stil. Stasjonen er i 2023 tilbakeført til sin fordums prakt i et godt samarbeid mellom Byantikvaren, dyktige lokale håndverkere og Bane NOR Eiendom. Bygningen er imidlertid ikke i bruk som stasjon, men leies foreløpig ut til Statens vegvesen.

Hvordan bygge gode lokalsamfunn?

For å bygge lokalsamfunn, må det jobbes med at innbyggere, lokale aktører, frivilligheten, kommune og næringsliv styrkes i rollen som nabolagsaktører og det må legges til rette for samarbeid. Strategisk lokalisering av funksjoner og tjenester bidrar også til å styrke relasjoner og nærmiljø og stedets kvaliteter legger til rette for at ulike mennesker kan møtes og være med å bidra til et godt lokalsamfunn.

Planlegging av ny Voldsminde barnehage og nærmiljøsentre ① ② ③

Det er i 2023 igangsatt et konseptstudie/ mulighetsstudie for nye Voldsminde barnehage og nærmiljøsentre. Det er gjennomført brukerprosesser med barnehagen og barne- og familietjenesten (BFT) som skal sambruke bygget. Det er også avholdt en workshop med Lademoen kunstnerverksteder (LKV), som er nærmeste nabo til barnehagen. Et prosjekt er igangsatt mellom kunstner Anne Helga Henning og barna i Voldsminde barnehage for å involvere og ivareta barna i barnehagen. Arkitektene og landskapsarkitektene har kartlagt området rundt prosjektet for å se på hva som kan forbedres og hva

som bør bevares. Det er gjennom prosessene oppdaget viktige tiltak i prosjektet som vil påvirke området på en positiv måte. En av målene til prosjektet er at den nye barnehagen og nærmiljøsentret skal bidra til å løse flere av utfordringene som er i området/nærmiljøet. Konkrete tiltak er å rydde opp i bygningsmassene og forbindelseslinjer for å bidra til et tryggere område. Det nye bygget skal også bidra med areal for innbyggere, både inne og ute.

"Sammen på Lademoen" ① ② ③ ⑤

Sammen på Lademoen er et delprosjekt i piloten *Innbyggernes modell 0-24*, der målet er å gi folk det de trenger for å kunne ta i bruk sine ressurser. Sentrum barnehager, Helse- og velferdskontoret, Barne- og familietjenesten, Lademoen barnehage, Buran bibliotek, Lilleby skole, Rosendal teater, Ute for ungdom, Kulturenheten, NAV og politiet jobber sammen for å øke deltakelse og inkludering i fritidsaktiviteter for alle barn og unge på Lademoen. Målet er å bidra til å skape tilhørighet i nærmiljø som skaper muligheter på skole og fritid, øke samhandling mellom beboere og bedre oppvekstvilkår og bomiljø. I 2023 har de satt fokus på bedre bomiljø, og bidratt til at barn og unge får delta på fritidsaktiviteter. De har også lagt til rette for felles treffpunkt for foreldre, og bidratt direkte i en utfordrende økonomisk situasjon.

Nabolagsaktører

På Lademoen finnes mange aktører som er aktive nabolagsaktører og gjør en stor innsats for å bygge lokalsamfunnet. Viktige “ankerinstitusjoner” som skoler, barnehager, kirke og teater bidrar positivt til nærmiljøet sammen med ildsjeler, organisasjoner, kunstnere, arrangementer og ulike initiativ.

Foto: Eric Fagerheim

Foto: Mari Vold

① ② **Rosendal Teater** har tatt en aktiv sosial rolle på Lademoen som et åpent og samlende teaterhus, som er kjent for sine inkluderende holdninger og demokratiske billettpriser. I samarbeid med La'mosatsinga er “Lamomat” prøvd ut som et lunsjkonsept i Rosendal kafé. Lunsjtilbudet har blitt veldig godt mottatt av lokalbefolkningen med fullt hus.

① ② **Skoggruppa** har gjort en fantastisk innsats for bydelens barn og unge i mange år, og vant i 2023 Trondheim kommunes frivillighetspris. Formålet med gruppa er et ønske om å stimulere til aktivt uteliv blant barn, samt å utvikle interesser for natur og uteaktiviteter. De arrangerer flere årlige turer og har også fått til avtale om gratis bruk av Havet sin sauna og sjøbasseng.

Lilleby sportsklubb ble opprettet i desember 2023.

① ② Etter mange år uten et eget idrettslag i bydelen, har bydelen endelig sitt eget idrettslag. Lilleby Sportsklubb skal være et billig, tilgjengelig, inkluderende og morsomt aktivitetstilbud for barn og unge i nabolaget.

① ② **AKKS** er en idealistisk musikkorganisasjon som jobber for å rekruttere, motivere og synliggjøre kvinner i alle ledd av musikklivet. De holder til på Buran, og vant **Trondheim kommunes kulturpris for 2023** sammen med **DansiT**. DansiT er et koreografisk senter samlokalisert med Rosendal Teater, og tilbyr aktiviteter for både publikum og dansekunstnere.

Naboland er et kunstprosjekt for, av og med beboere ① ② på Lademoen. De har et interaktivt minnekart, hvor man kan dele og lese minner fra Lademoen. Naboland fikk støtte fra Lamosatsinga i 2023-24 for å drive videre ulike prosesser sammen med innbyggerne i bydelen.

1 2 **Lamo Marked** og **Sammen om søppel** er private initiativ som tar i bruk aktivisme for å sette fokus på gjenbruk, avfall på avveie, utenforskap og hvordan man ved å arrangere bruktmarkeder og systematisk rydde søppel i bydelen, langs ei **Lamoløype**, kan skape fellesskap, inkludering og deltakelse.

Foto: Jana Pavlova

1 2 **Barnas katedral** har skapt mange unike aktiviteter i kirkerommet i Lademoen kirke. Gjennom teater, kunst, mat og musikk er kirka blitt en viktig og godt besøkt møteplass for nabolaget og nærmiljøet.

1 Det ble i 2023 åpnet gratisgarderobe på **Lilleby skole**. Her leveres pent brukt tøy, sko og utstyr inn, og de som har behov kan hente det de trenger. Dette tilbudet er mye brukt, og behovet har økt med den krevende økonomiske situasjonen som for mange har eskalert i 2023.

1 2 På en strålende og kald vinterdag i desember arrangerte **Kosmorama** utekino i samarbeid med La'amosatsinga i Anton Kalvaas park. 160 naboer, i alle aldre, koste seg ute i åtte minusgrader, med "Flåklumpa", bålpanner, varm drikke og popkorn. Tiltaket bidro til å styrke naboskapet og mobilisere naboer til deltakelse gjennom å skape nye, gode opplevelser sammen. Arrangementet hadde vi ikke fått til uten at flere av **nabolagsaktørene** og **ildsjelene** i bydelen hadde bidratt.

Styrke uterom og forbindelser ① ② ③

Det jobbes kontinuerlig med å utforske mulighetene til å styrke forbindelser og lage møteplasser i uterom mellom eksisterende bebyggelse, både private og offentlige.

Som et verktøy for å styrke uterom og forbindelser og koble bydelen sammen på en best mulig måte, er arbeidet med å lage en strategisk plan for offentlige rom og forbindelser som omfatter hele levekårssonen satt i gang. En slik plan skal bidra med ideer og anbefalinger for utvikling av bydelen med fokus på livskvalitet, folkehelse og sosial bærekraft. Slik kan bydelen utvikles på fellesskapets premisser, og man får tidlig synliggjort utfordringer og muligheter som må tas med inn i alle planarbeid i bydelen.

Det er behov for bedre koblinger mellom Lademoen og Nyhavna. Bildet viser undergangen undergangen ved Anders Buens gate til Svartlamon og Reina.

Studenter- en ressurs i bydelen ① ② ③

Det bor en del studenter på Lademoen, og for å inkludere denne befolkningsgruppen bedre i nærmiljøet, er det i 2023 jobbet tett med StudyTrondheim om "Aktivt nabolag". To studenter var ansatt via Studentsamskipnaden (Sit), og jobbet med å danne et grunnlag for hvordan studenter kan bli en mer aktiv del av nabolaget, gjennom arrangementer og samarbeid med ulike aktører i bydelen.

Lilleby skole - en aktør for å inkludere flere i nærmiljøet ① ② ③

Fra høsten 2023 prøves det ut en rolle som nærmiljøkontakt ved Lilleby skole.

Nærmiljøkontakten skal bistå fra skolens side i å styrke nærmiljøkvalitetene på Lademoen, inkludere flere i nærmiljøet og utjevne sosiale forskjeller. Prosjektet skal jobbe for å skape sosiale arenaer for alle beboergrupper, spesielt med fokus på barn og unge og deres familier. I løpet av året har skolen lært mer om skolebyggets betydning og bruksområde, og lært å se skolen som en samfunnsaktør og en større del av beboernes liv, også utenom skoletid/SFO tid.

Kunst som virkemiddel for tilhørighet og trivsel ① ② ③

Prosjektet startet i 2023 og skal utforske mulighetene til å styrke betydningen av kunst i en bydel som har levekårsutfordringer. En helhetlig plan skal utarbeides med et spesielt fokus på hvordan bydelens innbyggere kan engasjeres og bidra til utvikling av trivsel og opplevelse av tilhørighet gjennom kunst.

Arbeid og
utdanning

Hvordan skape flere arenaer for mestring og deltakelse?

Gjennom en styrkebasert tilnærming skal flere inkluderes i utvikling av eget lokalsamfunn. Lokalsamfunnet må styrkes til å bidra med å skape deltidsjobber for blant annet ungdom, og det må jobbes med å skape flere arenaer der innbyggerne kan oppleve mestring og deltakelse. På disse arenaene kan innbyggerne bidra med sine ressurser, styrke egne ferdigheter og skape relasjoner i eget nærmiljø.

Lamomat ① ②

Dette initiativet ble startet etter at en lokal kokk og forfatter møtte en innovativ ansatt i Trondheim kommune på La'mosnakk. Hun fortalte om et savn etter et mattilbud med "ujålete" hverdagsmat fra alle verdenshjørner, slik som man finner i andre europeiske byer. Dermed var Lamomat i gang. Prosjektet består av innvandrerkvinner fra tre land (Afghanistan, Syria og Somalia) som lager autentisk mat fra sine hjemland, med god organisering fra prosjektleder og grunder. Foruten å skape et attraktivt lunsjtilbud til en rimelig pris på Lademoen, er et mål med prosjektet å gjøre noen av deltakerne i stand til å gå ut i vanlig jobb. Gjennom samarbeidet med Rosendal Teater har også disse kvinnene fått en stemme til å formidle sine perspektiver og livsverdener. Et konkret eksempel på dette var da Lamomat kuraterte en film på Rosendal teater. Kvinnene valgte en film som tematiserer æresvold i muslimske kulturer "Hva vil folk si?". På denne måten satte de dagsorden for et tema de er opptatt av, og kunne gjennom film bidra med debatt og refleksjon rundt et krevende tema. Lamomat ble nominert til Mangfoldsprisen høsten 2023 og har også bidratt til positivt omdømme gjennom medieoppslag i 2023.

BuildHer ① ②

BuildHer har utviklet et fellesverksted på Nyhavna. Initiativet er å betrakte som en av pilotene i prosjektet "Kunstpiloter på Nyhavna", som Trondheim kommune har fått støtte til fra KORO. BuildHer tilbyr verksted med utstyr til å reparere og lage små og store møbler og bruksgjenstander og inngikk samarbeid med Trondheim kommune for å kunne tilby nabolaget en arena for deltakelse og mestring.

Kulturdag ②

Kulturdag er et samarbeid mellom Trondheim kulturskole og ulike grunnskoler om arbeidet med praktisk-estetiske fag i grunnskolen. Lilleby skole ble i 2023 med på denne satsinga, og hver torsdag kan elevene bli med på et stort utvalg av kulturelle aktiviteter.

Mestringskapital ① ②

Uteseksjonen har gjennom prosjektet Mestringskapital, et samarbeid med områdesatsingene om ekstra innsats på Lademoen og Tempe-Sorgenfri. Målet til prosjektet er å følge opp ungdommer i hver bydel i jobb, som bidrag til å snu områdenes negative levekårsutvikling. Prosjektet har i 2023 sysselsatt totalt 4 ungdommer med tilhørighet på Lademoen eller Tempe-Sorgenfri. Uteseksjonen og NAV har samarbeidet om å nå ungdom i familier som lever på stønad fra det offentlige, og på den måten bidra ekstra inn i familier som har utfordrende økonomi.

Ung i jobb ① ②

Retten før sommerferien 2023 fikk Trondheim kommune en ekstrabevilgning fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) for å iverksette sommer- og deltidsjobber til ungdom mellom 15 og 19 år i bydelene med områdesatsinger. Formålet er å gi flere unge lønnet lønn, for å sikre samfunnsdeltakelse og tidlig tilknytning til arbeidslivet. I Trondheim kommune har vi ikke et system som kan iverksette et slikt tiltak, og det er jobbet med å få på plass et samarbeid mellom Personaltjenesten og Uteseksjonen i Trondheim kommune og NAV.

Demokrati

Hvordan kan vi jobbe for å styrke demokratiet?

For å kunne delta aktivt i demokratiet, er informasjon og tilgjengelig kunnskap viktig. Innbyggerne skal oppleve å bli hørt, sett og spurt i saker de opplever som viktige, og de skal vite hvordan de kan være med å påvirke utviklingen av egen bydel. Det skal skapes ulike arenaer for innbyggerinvolvering og samhandling som gjør terskelen lavere for å delta i demokratiet.

Innovasjonscamp Rosenborg skole

Ungt entreprenørskap arrangerte innovasjonscamp på Rosenborg skole og programledelsen deltok som jury. Det ble presentert mange interessante prosjekter fra elevene, som er tatt med inn i arbeidet med programbeskrivelse. Årets tema var bærekraftige lokalsamfunn, hvor elevene fikk en problemstilling der de skulle komme med realiserbare forslag til hvordan de kan forbedre sitt lokalmiljø og bidra til et tryggere og mer bærekraftig lokalsamfunn. Trondheim kommune var problemstiller og tematikken forankret i FN's bærekraftsmål og oppvekststrategien SteinSaksPapir.

Tilgjengeliggjøre informasjon og tilrettelegge for deltakelse i byutvikling

Et prioritert satsingsområde er å tilgjengeliggjøre informasjon om prosesser og plansaker. I 2023 var en av disse **Reina-planen**, planavgrensninga ligger innenfor levekårszonen Lademoen, mellom Lilleby, Svartlamon, Reina og Lademoen. Byplankontoret fortalte om planen og planprosessen i lokal ressursgruppe. Det å få god informasjon om planen, og stille spørsmål rundt innhold i planen var viktig for å få et tydelig bilde av hva utfordringene i planen er for bydelen. Det førte til at de ulike aktørene samlet seg om å skrive flere avisinnlegg for å ytre sin mening. I tillegg skrev også flere aktører og beboere høringsinnspill til planen da den ble lagt på høring. **Lademoen vel** inviterte også til et åpent folkemøte, der både representant fra politiet, forslagsstiller og saksbehandler fra kommunen stilte opp og fortalte om planen. Politisk nivå forsto behovet for idrettsflater og møteplasser, og det ble lagt inn krav om å inkludere en 9'er bane i planen før sluttbehandling.

Et annet eksempel på at innbyggernes stemmer løftes, er prosessen rundt **kulvertene/undergangene under Innherredsveien**. Flere innbyggere og politiet løftet tidlig disse undergangene som problemområder med tanke på trygg ferdsel i bydelen. Kulvertene er en av stedene hvor det foregår åpenlyst salg av narkotika. Ettersom Innherredsveien skal bygges om til å bli miljøgate med flere kryssninger i plan, og det ikke var noen plan om å sanere kulvertene, kontaktet programleder Fylkeskommunen i januar 2023 for å høre hva som kan gjøres for å få fjernet denne undergangen. Det ble skrevet et notat fra Trondheim kommune, i dialog med aktører i bydelen, som ble tatt opp som drøftingssak i programrådet i Miljøpakken 8.mars 2023. Saken har stått stille frem til den nå blir løftet som politisk sak i januar 2024. Det er i denne prosessen blitt utarbeidet et mulighetsstudie for å illustrere for hva dette byrommet kan bli, med kulvertene fjernet.

Saker satt på dagsordenen

Det er skrevet flere saker om prosesser i bydelene i år, både i Nidaros, Trondheim2030 og Adresseavisen. På tampen av året har Adresseavisen skrevet en lang serie med saker hvor de beskriver ulike deler av arbeidet som gjøres i bydelene. Tematikken var inkludering av ungdom, motarbeiding av utenforskap, utfordringer med fattigdom, samarbeidet i pilot 0-24 og til slutt en sak om områdesatsingene.

Lademoen trenger idrettsflater

Svartlamon Boligstiftelse
Bakklundet og Lademoen menighet
Lademoen barnehage
Svartlamon kulturstiftelse
Rosenborg ungdomsskole
FAU v/Lilleby Skole
Rosendal Teater
Lademoen Vel
Lademoen Kunstnerverksteder
Arve Nordvedt
Stasjonssjef, Sentrum politistasjon
Ragnhild Skjevik
Enhetsleder, Lilleby skole

© Publisert: 6. februar 2023 kl. 23:07
© Oppdatert: 6. februar 2023 kl. 23:07

Midtnorsk debatt, faksimile fra adressa 06.02.23

Mulighetsstudiet viser hvilke muligheter som oppstår i byrommet mellom Innherredsveien og Buranbanen aktivitetspark ved å fjerne kulverten/undergangen under Innherredsveien. Et stort, solfylt og attraktivt møtested. Dette ble gjort på bakgrunn av innspill fra innbyggere og politi ettersom undergangen oppleves som utrygg og blir lite brukt.
 Illustrasjon: Asplan viak

- I Trondheim ligger noen rike og fattige nabolag så å si vegg i vegg

Kjøpepress. Merkeklær. Status. Hva skjer når ungdom fra vidt forskjellige nabolag møtes under samme tak?

Av: ALEXANDER KILLINGBERG, KRISTOFFER FURBERG og THERESE ALICE SANNE

© Publisert: 1. januar 2024 kl. 21:38
 ☞ Oppdatert: 2. januar 2024 kl. 09:37

- Trondheim skiller seg litt fra andre storbyer, sier førsteamanuensis Dina von Heimburg ved fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap ved NTNU.

Hun drar en rask sammenligning med Oslo som har et tydelig økonomisk og sosialt skille mellom øst- og vestkanten. Slik er det ikke i Trondheim, påpeker Heimburg.

Tempe-Sorgenfri

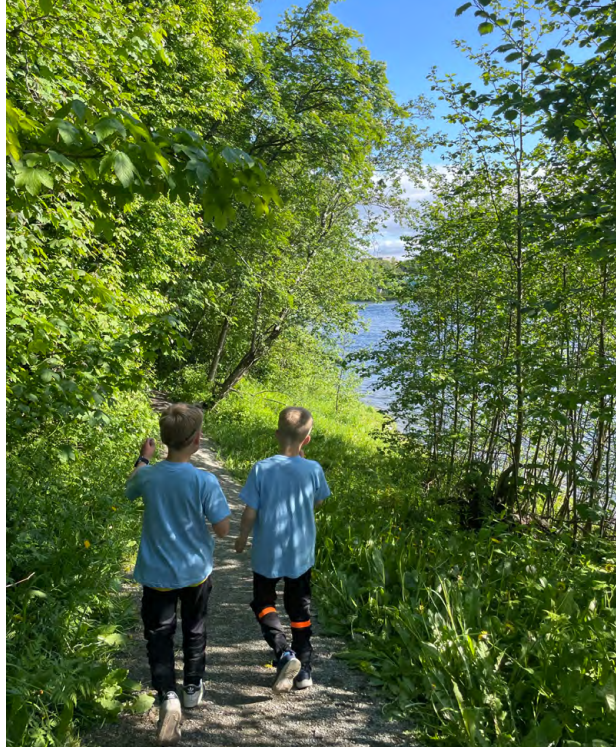
Hvordan skape et attraktivt nabolag der innbyggere opplever trygghet, trivsel og tilhørighet?

Styrke uterom og forbindelser ① ② ③

Som et verktøy for å styrke uterom og forbindelser og koble bydelen sammen på en best mulig måte, er det laget en **strategisk plan for offentlige rom og forbindelser** som omfatter hele levekårssonen. Planen skal bidra med ideer og anbefalinger for utvikling av bydelen med fokus på livskvalitet, folkehelse og sosial bærekraft. Målet er at bydelen utvikles på fellesskapets premisser, og man tidlig får synliggjort utfordringer og muligheter som må tas med inn i alle planarbeid i bydelen. Planen er brukt flittig i år, og har vært viktig i arbeidet med områdeplan Tempe og Sorgenfri. Arbeidet har også manifestert seg i arbeidet med å planlegge en nærtur, Temperunden.

Planlegging av Temperunden ① ② ③ ④ ⑤

Trondheim kommune jobber med å etablere nærturer i hele byen, og i år er planleggingen av en nærtur på Tempe startet opp. Idéen om Temperunden har oppstått som et resultat av dialog med innbyggere gjennom arbeidet med strategisk plan for offentlige rom og forbindelser. I høst har innbyggerne hatt mulighet til å spille inn sine forslag og ideer til skilting av nærturen gjennom en digital undersøkelse. I forbindelse med Temperunden er det også gjort

↑ På Tempefestivalen var det laget ei rebusløype med mål om å få flere til å oppdage Nidelvas kvaliteter.

grunnundersøkelser for å se om man kan få etablert en snarvei opp fra Nidelvaelva og til Tempe Helse- og velferdssenter.

I samarbeid med prosjektet "aldersvennlig by" legges det også til rette for en "lett rundtur", som er en kortere runde i flatt terreng som er fin for mennesker med nedsatt gangfunksjon eller som av andre grunner ønsker en kortere og lettere tur. Denne "lette rundturen" er knyttet til Tempe helse- og velferdssenter. Planleggingen av begge rundturene har foregått i 2023, men blir ferdigstilt i 2024.

Områdeplan Tempe og Sorgenfri

① ② ③ ④ ⑤

Det er i 2023 jobbet mye med et stort planarbeid i bydelen. Hensikten med planen er å utvikle Tempe-Sorgenfri til en tettere bydel, med møteplasser, forbindelser og sentrums-kvaliteter. Det skal legges til rette for en transformasjon til en attraktiv sentrumsbydel. Planen avklarer overordnet arealbruk, helhetlige prinsipper for bydelen og sikrer opparbeidelse av offentlige byrom og forbindelser. En målsetting i områdesatsingene er å bruke byplanlegging som et verktøy for å utjevne levekårsutfordringer, dette er tatt med inn i arbeidet og har bidratt til de løsningene som er valgt. Planen ble ferdigstilt før årsskiftet, men sendt på høring i januar 2024.

Tryggere og mer barnevennlig undergang ① ② ③

Befolkningen på Tempe-Sorgenfri har lenge ønsket en forbedring av undergangen under Holtermannsveien. Dette er skoleveien til barna som bor på Tempe, og den har vært preget av lite lys og forsøpling, og mange barn kvier seg for å gå i denne, spesielt på vinteren. Det er i 2023 jobbet med planlegging og prosjektering for å forbedre tryggheten i undergangen. Kunstner ved Tempe atelier er koblet på arbeidet, og har sammen med barn fått laget utsmykning som skal monteres inne i undergangen. De skumle rommene under trappene har fått dør og tak, og er snart blitt forvandlet til en kunstutstilling som kan sees gjennom kikkehull i døra.

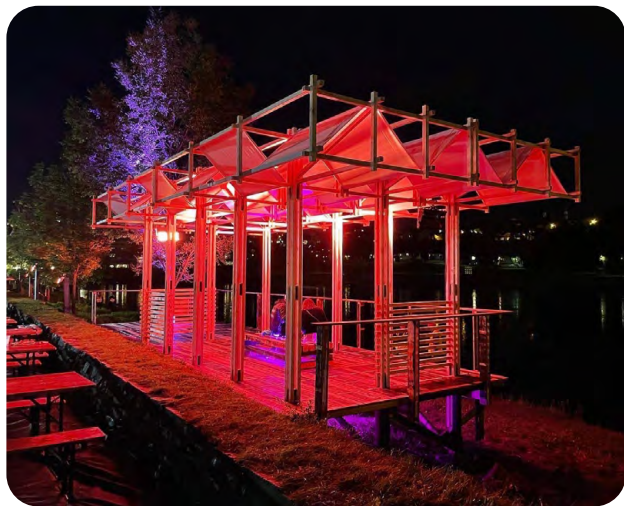

Fellesareal ute og inne hos Frost eiendom ① ②

Tempe-Sorgenfri har en stor andel utleieboliger, og den største utleieaktøren er Frost Eiendom. Frost Eiendom har i 2023 fristilt en leilighet i første etasje i Ola Frost vei 4, som de nå skal teste ut som aktivitetsareal for beboerne. Gjennom en app (Heime-appen) for sine beboere har Frost kommet i kontakt med mange beboere som ønsker å bidra, og Røde Kors skal ha aktivitet for ungdom i lokalene en gang i uka.

Paviljongen utenfor Tempe Helse- og velferdssenter ① ② ⑤

NTNU-studenter bygget en paviljong til Pstereo-festivalen i Trondheim i 2022, og i 2023 ble det besluttet at denne skal gjenoppstå i hagen til Tempe helse-og velferdssenter. Vi har i 2023 fått støpt et fundament som grunnlag før vi får satt paviljongen opp til våren. Paviljongen skal bli en utendørs møteplass og arrangementsarena for bydelen.

Skøytebane i Alfred Larsens gate

Etter flere år uten islegging, ble grusflata på lekeplassen i Alfred Larsens gate islagt igjen i vinter, og det rapporteres om god bruk av denne. Etter ønske fra nabolaget ble det satt ut benkebord.

Hvordan bygge gode lokalsamfunn?

Barnas nærmiljø - Nardo skole ① ②

Barna på Tempe- Sorgenfri går på Nardo skole. I forprosjektet ble det avdekket at mange av barna ikke deltar på aktiviteter i nærmiljøet, og at de opplever at skoleveien både er lang og utrygg. Det første prosjektet som kom i gang i 2022 var utprøving av en ny rolle ved Nardo skole, som leder av prosjektet "Barnas nærmiljø Tempe-Sorgenfri". Dette arbeidet har gitt mange gode ringvirkninger, og har fortsatt i 2023. Prosjektet jobber aktivt med at barn og deres familier på Tempe-Sorgenfri skal oppleve tilhørighet til bydelen og i større grad delta på aktiviteter i eget nærmiljø. Prosjektet har bidratt til at skolen har fått større kunnskap om elevenes hverdag utenfor skoletid, barn fra andre deler av Nardo skolekrets har blitt bedre kjent med Tempe- Sorgenfri og elevene har uttrykt større grad av stolthet over egen bydel. Generasjonsmøter mellom elever og beboere på Tempe helse- og velferdssenter har vært givende for alle involverte.

Nabolagsaktører

Det er jobbet aktivt med å identifisere og bli kjent med aktører eller "ankerinstitusjoner" på Tempe-Sorgenfri. De gjør en stor innsats for å bygge trygge og inkluderende lokalsamfunn, og det er i år etablert et godt samarbeid mellom **Nardo skole, Tempe barnehage, Frost eiendom, Nardo og omegn frivilligsentral, Tempe helse- og velferdssenter, Tempe kirke** med flere.

Både sammen og hver for seg har de ulike aktørene arrangert ulike arrangementer gjennom året, slik som generasjonstreff, påsketreff, dramalek for barn, krokus-planting, Tempefestival, Halloween-feiring, julegrantenning og lucia-feiring, for å nevne noe.

Plantingen av krokus utenfor Tempe helse- og velferdssenter

Tempefestivalen

I år ble den aller første bydelsfestivalen på Tempe arrangert, 8. juni. Nardo skole og prosjektet "Barnas nærmiljø" hadde en ledende rolle i planleggingen og gjennomføringen av festivalen. Fokus på festivalen var inkludering - lek, fysisk aktivitet, kultur og mat. Dette var en dag for alle generasjoner og flere som bor i bydelen og tilgrensende bydeler deltok. Festivalen er et godt eksempel på å bygge identitet og tilhørighet til nærmiljøet sitt, samt skape fellesskap og inkludering gjennom felles opplevelser.

Festivalen ble planlagt våren 2023 av en prosjektgruppe bestående av flere aktører fra nærmiljøet. Under selve festivalen hadde Nardo og omegn frivilligsentral rekruttert hele 51 frivillige, hvorav åtte av dem fra kvinnegruppa på Kvalifiseringssenteret for Innvandrere, som hører til på Sorgenfri og 15 ungdommer fra valgfaget "Innsats for andre" ved Sunnland ungdomsskole.

Utekino ① ②

På en strålende og kald vinterdag i desember arrangerte **Kosmorama** utekino og viste filmen “Flåklypa”, utenfor **Tempe Helse- og velferds-senter**. Gammel og ung møtte med sitteunderlag, ull, tepper og soveposer, og varmet seg på varm drikke og popcorn. Over hundre stoler ble fylt opp ute. I tillegg så den faste kinogjengen på senteret den samme filmen inne. Tiltaket bidro til å styrke naboskapet og mobilisere naboer til deltakelse gjennom å skape nye, gode opplevelser sammen.

Demokrati

Hvordan kan vi jobbe for å styrke demokratiet?

Legge til rette for barns deltakelse

i sitt nærmiljø ① ② ③

Prosjektleder for Barnas nærmiljø og kunstner ved Tempe atelier har lagt til rette for medvirkning fra barn og unge i mange ulike prosjekter på Tempe-Sorgenfri, det som kommer til å bli svært synlig fra disse prosessene blir kunsten i undergangen under Holtermannsvegen. Barn og unge var med og formet både logo og innhold til Tempefestivalen.

Tilgjengeliggjøre informasjon og tilrettelegge for deltakelse i byutvikling ① ② ③

Tempe-Sorgenfri er en bydel hvor det vil skje stor transformasjon i årene fremover. I 2023 har **områdeplanen Tempe og Sorgenfri** vært en viktig prioritet i arbeidet med å tilgjengeliggjøre informasjon

og bidra til ekstra medvirkning og involvering fra bydelens innbyggere og andre aktører. Befolkningen og lokale aktører skal styrkes i sin evne til å kunne ta del i planprosesser som har innvirkning for dem.

Det er benyttet mange arenaer for medvirkning, og byplankontoret har deltatt inn i lokal ressursgruppe, i prosjektforum, og har stilt med eget medvirkningsopplegg på Tempefestivalen. Parallelt med planarbeid, har de også hatt ansvar for å få utarbeidet den strategiske planen for offentlige rom og forbindelser for hele levekårszonen. Det har vært en styrke å jobbe med de to prosessene parallelt, og medvirkningsarbeidet har vært både bredt og grundig.

Universitetskommune TRD 3.0 samarbeid

① ② ③ ④ ⑤

Det er stor interesse for områdesatsingene på NTNU, og mange institutter etterspør både informasjon og muligheter for å gjennomføre kurs og undervisning knyttet til Tempe-Sorgenfri og Lademoen. Gjennom Universitetskommune 3.0 ble kontakter knyttet og koordinert. Høsten 2023 ble det gjennomført en åpen dag for institutter ved NTNU med informasjon om områdesatsingen på Tempe-Sorgenfri, som også var oppstart for et et masterkurs på Tempe, i kurset “Urban ecological planning”. Studentene jobbet i dette kurset med ulike oppgaver i bydelen, Housing & Inclusivity, Public space & Activation, and Mobility & Accessibility. Oppgavene er relevante for Trondheim kommunes eget arbeid og bidrar med innspill til videre utvikling av bydelen.

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Trondheim kommune
Organisasjon
Områdesatsingene i Trondheim
Postboks 2300 Torgarden
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no

Februar 2024

Områdesatsinga
TEMPE ♥ SORGENFRI

La'mosatsinga